

TYSKLAND — RYSSLAND — NORGE — EN BETRAKTELSE INIFRÅN —

Av FOLKTYSK¹

FÖRENTA Staternas vicepresident Wallace höll nyligen ett sensationellt tal. Han pekade på möjligheten, att Tyskland och Ryssland skulle kunna sluta en separatfred. Anledningen till detta tal kanske ligger i vissa önskningar från amerikansk sida att påverka såväl Rysslands som Englands politiska hållning. Hur det nu än förhåller sig därmed, så kvarstår ändå frågan, i vilken mån Tyskland i överensstämmelse med sina grundsatser och inre förutsättningar skulle kunna vara berett till en sådan separatfred.

Som det framgår av totalmobiliseringen av alla krafter i det egna landet, av de skärpta åtgärderna i de besatta områdena samt av minister Goebbels' senaste pessimistiska tal, uttömna småningom de enorma förlusterna i människor och material på östfronten Tysklands reserver i en för regeringen farlig utsträckning. I förening med luftangreppen mot hemorten, varje civilists till bristningsgränsen stegrade arbetsinsats och de psykiska återverkningarna av smärtsamma dödsoffer och sönderbombade hus, försvaga emellertid sådana förluster också krigsmotorns elasticitet hos hela folket i allt mer stigande grad.

Soldaten vid fronten går nog helt och hållet upp i sina plikter. Att slå fienden är tvivelsutan hans enda tanke. Sedan år tillbaka vet han ingen annan uppgift än denna kamp. Till den har hans lands militära traditioner och grundhållning uppfostrat honom. Han hålles uppe av ett föredömligt kamratskap inom truppen såväl som av en pålitlig organisationsapparat bakom fronten. Det som vållar honom bekymmer och kan förlama hans krafter, är ej den anstormande fienden eller kamraternas död på slagfältet. Nej, det är hemortens öde, som fyller hans tankar. Om dess fred drömmer han; i dess framtid vill han bevara eller upp-

¹ Uppsatsen utgör en översättning.

bygga sin mänskliga lycka. Bryter hemorten samman, då ha kamp och död förlorat sin mening för honom.

Den civile i hemorten tar ut sig helt i sitt arbete. Militärt odugliga män, gamla personer, kvinnor och halv vuxna barn avstå utan att klaga från mat, bekvämlighet, ledighet, avkoppling och andra vardagens behov — endast för att kunna ge fronten det stöd den kräver. Men de måste därvid se ett resultat av sina ansträngningar. Om fronten går tillbaka, om dödsoffer och vapenleveranser varit förgäves, om fiendens bomber träffa arbetsplatsen och det lilla hemmet — denna sista rest av privatliv med lyckliga minnen — ja, då måste dessa människor förtvivla.

Vad som håller dem uppe i Tyskland, arbetarna i hemorten och soldaterna vid fronten, det är fruktan för bolsjevismen. De känna till den, de ha haft den inom det egna landet efter 1918, och de känna den nu från Ryssland självt. Det är inte ett propagandaspoke, som skrämmer dem. Det är den upplevda verkligheten hos detta fruktansvärda system. Tyskarna drivs ej av befallning eller av hot att kämpa mot detta system. Försvaret grundar sig på äkta övertygelse och känsla.

Men allt eftersom kriget varar, nöden ökas och organisationen av försvarsansträngningarna bli krampaktigare, blir det allt vanligare, att tysken begrundar denna organisation och frågar sig, hur stor skillnaden nu egentligen är mellan det, som han bekämpar, och det, som han kämpar med och för. Detta är ingen militär fråga — det militära står helt utom varje direkt nationalsocialistiskt inflytande och handlar efter sina egna lagar. Men soldaten får brev och tidningar hemifrån; och han, som ju kommer från olika samhällsskikt, tar vid något lugnt tillfälle till omprövning, hur händelserna utvecklats sig inom hans lilla privata krets eller större offentliga miljö sedan 1939 eller snarare 1933. I ännu högre grad känner dock varje tysk bakom fronterna den dagligen allt mer skärpta utvecklingen till en stat med tvång på alla områden, inom politik, närings- och samhällsliv. Var finns nu då egentligen någon väsentlig skillnad i struktur och system mellan Tyskland och Ryssland?

Helt visst finns det olikheter. De ligga i folkens egenart. D:r Goebbels har i ett av sina senaste tal sagt: våra metoder äro ej likartade, men likvärdiga. Men just med hänsyn till metodiken och en nationalsocialistisk partiledares nuvarande tvångsläge är detta i praktiken bara ett talesätt. Det kan ej hindra den utveckling, som de senaste månaderna slutgiltigt börjat eller till

vilken kanske det nationalsocialistiska systemet från början var predestinerat. Ej för intet uppstod redan före 1933 idérikningar och särgrupper, som kallades »national-kommunistiska».

Och så måste man även här, i kampen mot det bolsjevistiska systemet, konstatera de märkliga förändringar, som nästan alla programpunkter hos det nationalsocialistiska partiet undergått under sina tioåriga praktiska tillämpningsförsök: att resultatet i förhållande till utfästelserna egentligen blivit de rakt motsatta. Man kan ta fram den ena tesen efter den andra ur deras program för en folklig uppbyggnad (»völkischer Aufbau»), som alltid skulle förbli »oföränderlig» och officiellt ännu är det: »Familjen som statens grundcell», »bibehållande och befrämjande av den självständiga medelklassen tillika med bekämpande av storkoncernen och storfinansens», »skapandet av ett informellt tänkesätt i rättsväsende och administration i nära anslutning till liv och folk», »ny blomstring hos det andliga och kulturella livet», »en på raslig grund vilande politisk syntes» o. s. v. Men alla dessa teser ha antingen aldrig förverkligats eller — vad värre är — diskrediterats till fraser, förfalskats helt opportunt eller missbrukats som medel till den partipolitiska maktställningen. Hela detta program, som skulle bäras fram av en folkgemenskap och småningom förnya sig självt, hålles nere, övervakas och kommenteras av ett polissystem, som i fråga om oinskränkt makt, godtycke och intolerans, bakslughet och grymhet knappast mer står tillbaka för bolsjevismens.

Allt detta är ej endast en följd av de nuvarande krigsförhållandena, utan det fanns i sina faktiska grundlinjer redan före 1939. Men en sådan balans innebär ovillkorligen slutet på den germanska basen i det tyska statsväsendet. Denna basis, vars förutsättning ligger i idéerna om rätt och frihet samt i en naturlig utveckling och aktning för varje enskild medborgares liv, är nu begravd under en partipolitisk moral, i vilken blanda sig väsensdrag från katolicismen på det andliga området och från bolsjevismen på det materiella; allt lika sällsamt som farligt till sina verkningar. Ledningens ofelbarhet, den totalitära doktrinen, varje viljas och tankes absoluta underkastelse, kravet på obetingad tro, det allena saliggörande medlemskapet i partiet, en sorts helgon dyrkan och kyrkofadersauktoritet, det ordensmässiga urvalet vid nyrekryteringen och uppfostran av de nyrekryterade, gestapos inkquisition, allt detta är påtagliga inflytelser från sydtyskt-katolskt tänkesätt hos de flesta gamla partiledarna. Hänsynslösheten

gentemot varje enskilt människoliv, det schematiska sättet att utforma näringslivet, sänkandet av levnadsstandarden och den proletära insatsen av massarbete för överilade jätteprojekt äro de »bekväma» recept, som bolsjevismen erbjöd för de materiella problemen.

*

Ett upprörande exempel härpå erbjuder det norska folkets öde. Vid ockupationen av Norge återopades den romantiska teorin om, att den norska människan självklart skulle ansluta sig till nationalsocialismens läror. Denna teori motsvarade ingalunda de skandinaviska folkens verkliga politiska tänkesätt. Tvärtom har ju tyskarnas sätt att behandla norrmännen under de gånga tre åren tydligt visat, att nationalsocialismen ej har någon sann förståelse för den germanska egenarten och kanske heller ej vill förstå den.

Man kan börja med rikskommissarien själv. Som rhenländare, katolik och f. d. chef för ett högindustriellt, överbefolkat område torde han knappast ha varit den rätte att ta hand om just Norges förvaltning, i synnerhet som han — enligt egen bekän- nelse — över huvud ej intresserar sig för den norska människan som sådan. Och man kan avsluta betraktelsen med, hur en gestapoman av mediterrän typ som företrädare för ett »herrefolk» sparkar och slår vikingarnas ättlingar i koncentrationslägret. Överallt stöter man på raka motsatsen till en världsåskådning, som är »völkisch».

I Tyskland gällde det efter Versaillesdiktaten som hjältemodigt och ärorikt att i varje form kämpa för fosterlandets befrielse från främmande ockupation. De som i Norge handla i denna anda, bli ej ställda inför ett ridderligt gremium av officerare enligt internationell krigsrätt, nej, de bli skymfade och misshandlade av brutala knektar. Fria mäns stolthet synes dem odräglig. Även när denna stolthet ej står i strid med den tyska krigföringens krav, utan blott vill ge uttryck för det egna samvetet, skall den brytas ned genom deportationer, avsked och nedskurna matransoner. Och när man ej ens med hjälp av det raffinerade polissyste- met kan uppspåra den, man vill komma åt, då väljer man av ren hämnd- eller skräcklust planlöst ut män ur det offentliga livet och skjuter dem. Eller man tar oskyldiga släktingar som gisslan, spärrar in vänner eller grannar på flera månader utan förhör eller underkastar dem medeltida tortyr. Radvis med hem brän-

nas ned, det dyrbaraste människorna äga som tillflykt undan en ogästvänlig natur. Slutligen bestraffas den, som drives av en naturlig medkänsla att med den enklaste gåva hjälpa offren för sådant godtycke. Individer, som man tidigare betecknat som »separatister» och föraktade som förrädare, bli nu utnyttjade till att störa samhällslivet och utlämna egna medborgare åt ett olyckligt öde. Och de, som i falskt förtroende ha följt de nationalsocialistiska lärorna eller med förvillade hedersbegrepp hållit sig till deras löften, emedan de trodde sig kunna skapa lättnader och bevara friheten åt folket genom tillmötesgående, dessa människor pressar man, utan att ta dem på allvar, till allt större medgivanden. I deras namn vidtar man åtgärder, som de ej kunna sätta sig emot utan att själva sätta livet på spel. Ja, på det hela taget misskänner eller förhånar man allt, som är yttringar av detta folks egentliga värden. De tekniska och ekonomiska existensmöjligheter, som norrmännen överhuvud först ha måst utvinna ur sitt land, anses som efterblivna, otillräckliga och illa disponerade. Norrmannens kamp med naturen och kärlek till faran gälla för äventyrslust. Hans vilja till personlighet kallas för ansvarslös individualism. Hans rättsmedvetande betraktas som tjurighet. Folkets andliga liv värderas till stor del som meningslös intellektualism. Dess mänskliga egenskaper värderas inte alls.

På detta sätt har man planmässigt gjort ett helt folk sjukt och olyckligt, ett folk, som enligt den nationalsocialistiska rasläran skulle vara jämbördigt och med sitt germanska blod outhärligt. Och detta har man kanske blott gjort som ett experiment för att pröva nationalsocialismens möjligheter som exportvara. Emellertid har varje tysk i Norge märkt, att den nationalsocialistiska världsåskådningen kompromisslöst och hårdnackat tillbakavisas av just ett germanskt folk, och att experimentet på ett hart när obotligt sätt skadat samtliga vänskapsband mellan Skandinavien och Tyskland. I detta nu blir teorin om vänskap och broderskap ersatt av ohöljd maktutövning. Man vet av ord, uttalade av en man i den tyske statschefens närmaste krets, att nu, sedan nationalsocialismen gjort ideologiskt fiasko i Norge, det i Tredje rikets politik mot Skandinavien ej längre är fråga om en »völkisch» övertygelse eller ett genomsyrande med nationalsocialistiska tankar, utan endast om skapande och förvaltande av makt. Man vet ur samma källa, att freds-, kultur- och utvecklingsidealen i de nordiska staterna synas lika oförenliga med den nationalsocialistiska grunduppfattningen om »kamp» och »hårdhet», som dessa ger-

manska folks levnadsstandard synes oförenlig med nivån i de områden, som ekonomiskt behärskas av Tyskland. Slutligen är det också känt, att, om militära aktioner eller förvaltningsåtgärder ej mer äro möjliga eller tillräckliga för att dra in hela Skandinavien i ett tyskt inflytelserum, man har för avsikt att hänsynslöst använda försörjningstekniska tvångsmedel för att uppnå målet för sin maktönskan.

När man av detta ser, hur en »völkisch» nygestaltning av Europa öppet övergår till imperialism, hur nationalsocialismen övergår till bolsjevism, ja, då förstår man till fullo, vad helt nyligen en tysk officer sade till en norsk byggmästare: att han mycket hellre ville arbeta med ryssar än med norrmän. Kanske är Quislings nya arbetspliktslag nästa steg i denna farliga riktning: att man ämnar skicka norrmän till Tyskland — till arbete, men dessutom även i avsikt att bryta det passiva motståndet i hemlandet och att på utländsk mark äntligen framtvinga den partipolitiska likriktningen; och att man som ersättning för dessa norrmän vid kustbefästningsarbetena ämnar skicka ryska krigsfångar till Norge. Stalin skulle väl ej ha något emot det...

*

Låt oss med dessa tragiska fakta och resultat för ögonen se tillbaka på tiden före 1933. Då presenterade man i Tyskland utan tvivel ärligt och med övertygelse ovan flera gånger nämnda »völkisches Aufbauprogramm», vilket i många punkter ägde sitt berättigande med de förhållanden, som då rådde i Tyskland. I dag måste man, betänksam inför de krafter, som länka världens öden, med bekymmer fråga sig, om så många ursprungligen goda avsikter strandat på fel och brister inom nationalsocialismens egna led eller om ett oundvikligt Tysklands öde ville betjäna sig av just denna rörelse för att framkalla motsatsen till dess mål.

Detta är den fråga, som sysselsätter även många tyskars allvarliga och stilla tankar. Man talar ej om saken, det vore farligt. Man ser heller ingen utväg, ty alla äro de stängda, framifrån av kanonelden vid fronten, bakifrån av gestapos nät. Men ett tvivel har uppstått om riktigheten i det system man hylat i tio år. Detta tvivel härrör just ur skillnaden mellan olika folks egenart. Om somliga av nationalsocialismens gamla trotjänare och förkämpar i de »anslutna» områdena¹ i dag vända sig

¹ Österrike, Sudet-området, Memel, Danzig, Korridoren, Warthegau, Oberschlesien, Eupen, Malmedy, Luxemburg, Elsass-Lothringen, Södra Steiermark.

emot det sätt, på vilket av partiet insatta hantlangare där fara fram; om SS-soldater i öster vägra att med maskingevär nedgöra sammandrivna judar, kommunister eller polacker; om oändligt många unga människor, som efter ursprungligen eget val hittills blott lärt känna militära livsformer och partipolitisk skolning, ansättas av utpräglat andlig hunger efter självständig uppfattning och efter sanning — då är allt detta en »inre frontupplevelse» hos tysken i detta krig. Denna inre frontupplevelse överträffar ej på djupet förra världskrigets upplevelser av kamratskap, av mänsklig kraft i handling och lidande, av liv och död. Men den överträffar dem i fråga om politisk aktualitet och utgör ett korrektiv till tidigare åderlätningar på goda tyska karaktärsdrag.

Detta vet naturligtvis också det nationalsocialistiska partiets ledning. Den vet, vilken inverkan de franska, holländska eller norska folkens särartade livsuppfattning haft på många tyska soldater. Den vet, med vilka politiska tankar och anspråk frontkämpen kommer att återvända hem från östfronten. Den vet, hur den tyska husmodern innerst inne reagerar för luftkriget och för de små partityrannernas trakasserier. Ja, denna partiledning tänker ännu längre: Den vet ej blott, att den själv i händelse av ett nederlag saklost måste försvinna, utan även — i fall av seger — att den framväxande generationen kommer att sakna den omedelbara inlevelsen i och erfarenheten av det nödläge, utur vilket partiledningen en gång skapat sig sin massorganisation. Den vet, att varje ny generation av ett andligen vaket folk också undfår och präglar egna tankar. Den måste alltid tänka på den helt oklara inrepolitiska situationen — omöjlig att föreställa sig — som skulle uppkomma med Hitlers död i kriget eller t. o. m. efter en seger. Och den vet eller känner nogsam, att allt detta endast kommer att medföra, att deras egen maktställning upphör.

För de ledande partimännen omkring Hitler gäller det emellertid — i motsats till de historiska doktrinerna, med vilka de en gång själva fordrade att överta regeringen — blott att upprätthålla och utbreda denna sin egen maktställning, ej att organiskt föra vidare folkets utveckling efter dess egna lagar. Därför söka de redan nu få till stånd avgöranden, som skulle kunna binda krafterna och lösa problemen för deras räkning generationer framåt. Så kommer det till, att den ena eller den andra gör ansatser att skaffa sig anteciperade diadochställningar med egna pretoriangarden. Och så uppstår även de suspekta företeelserna mellan

och bakom vardagens yttre händelser, som med religiösa förföljelser, med finansiella förpliktelser, med tvångsförflyttningar av egna och främmande folkgrupper redan före krigets slut skola framkalla faits accomplis för en lång tid framåt. Eller vad skall man eljest tänka t. ex. om de ord, som yttrades av en man i Görings personliga omgivning, vilken i somras i en privat krets med cynisk öppenhet talade om, att den tyska soldaten, som återvänder från Ryssland »med sina frontupplevelser och sin reumatism», har blivit mentalt olämplig att vara med och bestämma om politiken efter kriget; den politiska roll, som den tyska frontsoldaten spelade efter förra världskriget, måste denna gång förbehållas de i ordensborgar fanatiskt fostrade disciplinerna, vilka förskönats från farliga insatser och förlagts till någon av ockupationskadreerna.

Skulle det då vara så fullkomligt uteslutet, att partiledningen ej heller skulle kunna tänka på separatfred med Ryssland? Är verkligen det bolsjevistiska systemet fortfarande så främmande och förhatligt för den? Skulle ej det bolsjevistiska systemet efter de erfarenheter, som partiledningen gjort av den ryska soldatens hårdnackenheter vid fronten, av den ryska arbetarens beredvillighet under ockupationen, skulle då ej detta system rentav synas partiledningen som ett — mutatis mutandis — rätt användbart system till att behärska massorna, bryta motstånd, upprätthålla sin maktställning? Ser den ej i Amerikas och Englands demokrati den större faran för det egna systemet? Måste den ej rentav, om det blir fråga om dess eget fortbestånd, hellre uppge landvinningarna i öster än låta själva Tyskland fortsätta att förstöras och förblödas?

Detta är den stora frågan, som Wallace's tal framkastar för det germanska Nordens del — en fråga, som i den tyska propagandaministerns och den tyska presschefens genmälen hittills ej berörts med ett enda ord.